

ВІДГУК

офіційного опонента Долбишевої Ніни Григорівни
на дисертаційну роботу **Литвинця Антона Івановича «Спортивна діяльність християнських організацій»**, подану на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський та професійний спорт

Актуальність обраної теми

Міжнародний спортивний рух – це громадське об'єднання спортсменів і різних спортивних організацій, засноване на спільності інтересів, завдань і принципів діяльності з розвитку спорту. Складовими міжнародного спортивного руху є олімпійський, професійний, адаптивний, неолімпійський, студентський спорт, спорт для всіх та спорт ветеранів. Однак, науковці Л. Кун (1982), Т. Ladd (1999), Ю. Коджаспіров (2000), В. Платонов (2002), О. Вацеба (2004), П. Зайдовий (2005-2006), О. Шеремет (2014) та інші зазначають, що сегментом міжнародного спортивного руху є спорт різних релігійних інституцій.

Достатньо вагомий вклад на теоретичному рівні здійснили науковці наприкінці ХХ та початку ХХІ століття відносно історичних аспектів становлення християнських спортивних організацій (М. Фарберов, 2001; П. Зайдовий, 2005-2006; І. Алексеева, 2006; Z. Dziubiński, 2007), мотивів і завдань їх діяльності (Т. Ladd, 1999; М. Фарберов, 2001; Л. Мазур, 2003; М. Kerrigan, 2008; J.B. White, 2011), співпраці християнських спортивних організацій з громадськими та державними ланками управління спортом в Україні (Я. Сапеляк, 1994, 2003; М. Герцик, 2000, 2003; Ю. Петришин, 2003; Я. Тимчак, 2015), окремих аспектів спортивної діяльності християнських організацій (С. Shedd, 1955; О. Вацеба, 2004; А. Rakowski, 2001; Z. Dziubiński, 2006; М. Muukkonen, 2006; R. A. Mann, 2010; Я. В. Тимчак, 2012; N. J. Watson, 2014, Ю. Савонік 2014-2015; О. А. Томенко, 2015). Проведені та надані наукові дослідження не дають можливості у повній мірі зрозуміти специфіку функціонування християнських спортивних організацій та їх значення і місце в системі міжнародного спортивного руху.

Тому, дисертаційне дослідження стосовно спортивної діяльності християнських організацій є актуальним і потребує узагальнення теоретичних положень щодо особливостей діяльності християнських спортивних організацій різної конфесійної приналежності що діють на різних рівнях, зокрема, спортивні організації протестантської, католицької та православної церкви; впливу діячів та організацій християнської церкви на становлення і розвиток міжнародного спортивного та олімпійського рухів; спортивної діяльності християнських організацій в Україні та розробкою теоретичної моделі взаємодії інституцій християнської церкви з державними і громадськими органами управління спортом в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, їх достовірність

Наукові положення дисертації та висновки достатньою мірою обґрунтовані теоретичними даними, відповідають меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження.

Ступінь вірогідності отриманих результатів забезпечується:

- кількістю використаних літературних джерел, яка склала 387, з них понад 239 іншомовних та інтернет-ресурсів, в тому числі і офіційні сайти спортивних організацій різних конфесій;
- використанням документальних та архівних матеріалів, навчальної літератури та наукових статей з 1912 р. до 2017 р.;
- використанням методів наукового пізнання;
- тривалістю написання дисертаційного дослідження (2007-2017 рр.);
- кількістю наукових публікацій та представлення наукових досліджень на конференціях різного рівня;
- результатами впровадження в навчальний процес державних навчальних організацій.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях

Матеріали дослідження відображені у 20 наукових працях, серед яких 5 виконано одноосібно. З них 13 у фахових виданнях України, з яких 10 статей – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз.

Наукові положення роботи оприлюднені на: XII, XIII, XIV та XVI Міжнародній науковій конференції “Молода спортивна наука України” (Львів, 2008, 2009, 2010, 2012); I та II Міжнародній конференції молодих вчених (Київ, 2008, 2009); XIV Міжнародному науковому конгресі “Олімпійський спорт і спорт для всіх” (Київ, 2010); XII Міжнародній науково-практичній конференції “Фізична культура, спорт та здоров’я” (Харків, 2012); V і VI Міжнародній науково-практичній конференції “Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві” (Луцьк, 2012, 2015); V Всеукраїнській електронній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених “Фізична культура та здоров’я різних груп населення” (Одеса, 2014); Конференції “Душпастирство спорту в УГКЦ. Здобутки та перспективи” (Львів, 2016); засіданні Українського богословського наукового товариства (Дрогобич, 2017).

Проблематика, зміст, кількість публікацій за дисертаційним дослідженням повністю відповідає вимогам МОН України. Теоретичне оприлюднення наукових досліджень на конференціях, повною мірою засвідчує належну апробацію результатів.

Оцінка змісту дисертації та її основні положення

Дисертація складається з анотації, списку публікацій здобувача за темою дисертації, вступу, п'яти розділів, загальних висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Роботу викладено державною мовою на 280 сторінках, з них 210 основного тексту. Результати дослідження представлені у 17 таблицях та 21 рисунку. Використано 387 літературних

джерел, у тому числі 171 – іноземних авторів.

У вступі дисертанта наведено:

- *обґрунтування актуальності обраної теми;*
- *зв'язок роботи з науковими планами, темами:* 2.1.5 “Спорт у політичному процесі на пострадянському просторі (інформаційні та соціологічні основи взаємодії)” (номер державної реєстрації 0111U001714) Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006-2010 рр. та 3.9 “Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу і рекреації” (номер державної реєстрації 0111U001735) Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр.;
- *мета дослідження, яка спрямована на узагальнення та систематизацію відомостей про структуру, зміст, особливості спортивної діяльності християнських організацій та їх значення для розвитку спорту у світі;*
- *завдання дослідження, що полягають у здійсненні загальної характеристики спортивної діяльності релігійних організацій, виявленні структури та організаційних форм функціонування християнських спортивних організацій, виявленні ідейно-нормативних засад спортивної діяльності християнських організацій, встановленні впливу християнських спортивних організацій на розвиток і поширення спорту у світі та обґрунтуванні теоретичної моделі діяльності християнських спортивних організацій у взаємодії з державними і громадськими органами управління спортом в Україні;*
- *об'єкт дослідження, який охоплює спортивну діяльність релігійних організацій та предмет дослідження пов'язаний з вивченням особливостей спортивної діяльності християнських організацій (та їх значення для розвитку і популяризації спорту у світі);*
- *методи дослідження, що використовувалися для розв'язання поставлених завдань, а саме блок теоретичних, історичних, соціологічних та статистичних методів;*
- *наукова новизна, яка полягає в тому, що уперше узагальнено дані про особливості формування та сучасний стан функціонування християнських спортивних організацій за конфесійною приналежністю і встановлено ієрархічні рівні їх функціонування в світі та Україні, виявлено і систематизовано ідейно-нормативні основи функціонування християнських спортивних організацій, встановлено особливості організації спортивних змагань християнськими організаціями та з'ясовано стан взаємозв'язків і взаємовпливів християнських та світських організацій в межах міжнародного спортивного руху, обґрунтовано теоретичну модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні, а також удосконалено існуючі дані про християнські спортивні змагання (ігри) різного рівня та набули подальшого розвитку дані про внесок діячів християнських спортивних організацій у формування ідейних засад сучасного спорту та олімпійського руху, відомості про вплив християнських спортивних організацій на розвиток і поширення спорту у світі;*

- *практична значущість* щодо впровадження дисертаційних досліджень у навчальний процес підготовки здобувачів вищої освіти Львівського державного університету фізичної культури та Молодіжний навчальний центр ім. св. Івана Боско м. Львова, що підтверджено відповідними актами;

- *особистий внесок здобувача* полягав у теоретичній розробці основних ідей і положень дисертаційного дослідження, узагальненні даних та їх інтерпретації, розробці та обґрунтуванні теоретичної моделі взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні, а також оформленні й написанні дисертаційної роботи. Автор здійснив основний вклад при підготовці та написанні наукових публікацій, які виконані у співавторстві, зокрема зборі та аналізі теоретичних даних, узагальненні та інтерпретації результатів дослідження, формулюванні висновків;

- *апробації результатів, публікації, структура й обсяг роботи.*

У першому розділі дисертації **“Спорт у діяльності релігійних організацій”** розкриті основні напрямки спортивної діяльності релігійних організацій, витоки та історичні особливості їх розвитку, стан наукових досліджень щодо християнського спортивного руху як невід’ємної частки міжнародного спортивного руху.

Наприкінці I розділів представлені висновки, які розкривають проблему та зміст кожного підрозділу.

Обсяг I розділу 38 сторінках, що складає 19% від основного обсягу дисертаційної роботи. Основні положення, що висвітлені у першому розділі представлені у 5 наукових працях

У другому розділі дисертації **“Методи та організація дослідження”** розкрито зміст і доцільність використаних методів дослідження, що відповідають об’єкту та предмету дослідження, вирішенню мети та завдань дисертаційної роботи, наведено інформацію з організації та етапів дослідження.

Дослідження здійснювалося упродовж 2007–2017 рр. і проводилося у чотири етапи.

У третьому розділі **“Організаційні та ідейно-нормативні основи функціонування християнських спортивних організацій”** подано результати власних досліджень щодо християнських спортивних організацій різної конфесійної приналежності, що діють на різних рівнях, зокрема, спортивні організації протестантської, католицької та православної церкви.

Використовуючи окремі теоретичні та історичні методи дослідження автор надав інформацію щодо функціонування спортивних організацій різних конфесій та розкрив особливості їх спортивних змагань міжнародного та національного рівнів.

Автор встановив, що в межах існуючих конфесій (за винятком православних спортивних організацій) наявні певні взаємозв’язки та координація своєї діяльності, є схожість організаційної структури яка має 4 рівня – місцевий (парафіяльний), регіональний (єпархіальний), національний (архиепархіальний), міжнародний (вселенський). Християнські організації пропагують розвиток та здійснюють популяризацію спорту серед населення

через створення спортивних клубів, команд та класів при школах, участь в спортивних лігах, проведення міжнародних та національних змагань, християнських спортивних олімпіад тощо.

Розділ 3 викладено на 77 сторінках дисертації, а результати досліджень представлені у 7 наукових працях автора.

У четвертому розділі “**Вплив християнських спортивних організацій на формування і популяризацію спорту у світі**” наведено результати, які узагальнюють дані про вплив християнських спортивних організацій та їх діячів на розвиток фізичного виховання і спорту на міжнародному рівні та міжнародний олімпійський рух, започаткування та особливостей спортивної діяльності християнських організацій в Україні. Представлено теоретичну модель взаємодії інституцій християнської церкви з державними і громадськими організаціями управління в Україні. Дана модель представлена на двох рівнях: рівень А «Базові засади функціонування» та рівень Б «Управлінська структура». Базові засади функціонування теоретичної моделі передбачають основоположні компоненти організації діяльності і містять у собі принципи, рівні, напрями та форми співпраці. Управлінська структура теоретичної моделі спрямована на утворення управлінських ланок у структурі органів виконавчої влади держави і церкви та пропонує оптимальні варіанти їх взаємодії.

Розділ викладено на 54 сторінках тексту і висвітлені у 8 публікаціях автора.

Наприкінці 3 та 4 розділів представлені висновки, які наведені у загальному вигляді без акценту на результати власних дослідження.

У п'ятому розділі “**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**” здійснено узагальнення результатів дослідження, яке дозволило розкрити ступінь повноти вирішення поставлених завдань та дозволило визначити три взаємопов'язані групи даних, отриманих у ході дослідження:

- *набули подальшого розвитку* дослідження фахівців (С. Shedd, 1955; Л. Кун, 1982; О. М. Вацеба, 2004; І. А. Алексеева, 2006; М. Muukkonenn, 2006; Z. Dziubiński, 2006; П. В. Зайдовий, 2005-2006; Я. В. Тимчак, 2007) про вплив християнських спортивних організацій на розвиток і поширення спорту у світі та дані фахівців (Т. Ladd, 1999; Ю. Г. Коджаспіров, 2000; R.A. Mann, 2010; Я. В. Тимчак, 2012; N. J. Watson, 2014, Ю. Л. Савонік, 2014-2015) про внесок діячів християнських спортивних організацій у формування ідейних засад сучасного спорту та олімпійського руху;

- *удосконалено існуючі дані* (Л. Кун, 1982; Б. А. Лісцин, 1985; М. Б. Фарберов, 2001; A. Rakowski, 2001; В. М. Платонов, 2004) про християнські спортивні змагання (ігри) різного рівня;

- *уперше узагальнено дані* про особливості формування та сучасний стан функціонування християнських спортивних організацій за конфесійною приналежністю і встановлено ієрархічні рівні їх функціонування в світі та Україні, виявлено і систематизовано ідейно-нормативні основи функціонування християнських спортивних організацій, встановлено особливості організації

спортивних змагань християнськими організаціями та з'ясовано стан взаємозв'язків і взаємовпливів християнських та світських організацій в межах міжнародного спортивного руху, розроблено і обґрунтовано теоретичну модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні.

Загальні **висновки** дослідження розкривають вирішення поставлених завдань.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, звертаємо увагу на окремі **недоліки і дискусійні питання**.

1. Дисертаційне дослідження в більшості має теоретичний характер. Однак в дисертаційній роботі та в авторефераті не зазначено теоретичну значущість наукового дослідження.

2. В актуальності та розділі 2 зазначено використання статистичних методів, насамперед описова статистика (опрацювання, упорядкування, візуалізація та інтерпретація результатів дослідження). Однак, описова статистика не відноситься до статистичних методів. Описова статистика дає можливість отримати нову інформацію, зрозуміти і всебічно оцінити її, тобто виконує наукову функцію опису, а не статичні розрахунки. Крім того, вона пов'язана з обробкою сукупності окремих емпіричних даних та системою наочних форм і чисел у вигляді графіків та таблиць, а також з їх кількісним описом через основні статистичні показники (середньостатистичних значень, розподілу частот, показників тенденцій, варіативності, зв'язків тощо).

3. Назва пункту 1.3 (розділ 1, стор. 44) *«Стан наукової розробленості проблеми дослідження»* є некоректним та не розкриває сутність змісту даного підрозділу.

4. На сторінці 199 підпункту 4.2.2 *«Теоретична модель взаємодії християнських органів управління спортом в Україні»* зазначені суб'єкти теоретичної моделі, до яких віднесені управлінські ланки різних інституцій та їх рівнів, які в подальшому не відображені на рівні А «Базові засади функціонування», а відображені на рівні Б «Управлінська структура». Тому, необхідно було суб'єкти теоретичної моделі представити при наданні характеристики теоретичної моделі на рівні Б «Управлінська структура». Також на сторінках 206 та 207 даного підпункту зазначено реалізацію трьох варіантів, однак їх характеристика та особливості не зазначені в тесті дисертації.

5. На сторінці 11 автореферату в обсязі одного абзацу надано інформацію щодо вирішення четвертого завдання дисертаційного дослідження *«Обґрунтувати теоретичну модель діяльності християнських спортивних організацій у взаємодії з державними і громадськими органами управління спортом в Україні»*, яка не розкриває в повній мірі компоненти, принципи, суб'єкти, рівні, напрями, форми, особливості діяльності та її структуру.

Надані зауваження не є принциповими та не знижують загальної позитивної оцінки, наукової та практичної значущості дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації вимогам.

Виходячи з актуальності розкритих питань, наукової новизни, практичної значущості та обсягу матеріалу дисертаційної роботи **Литвинця Антона Івановича** за темою: «**Спортивна діяльність християнських організацій**» вважаю наукову працю самостійною і завершеною, яка відповідає вимогам пункту 11 «Порядок присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент, декан факультету фізичної культури і спорту
Придніпровської державної академії
фізичної культури і спорту

[Handwritten signature]
Долбишева Н.Г.

*Відгук надійшов до ради
12.11.2018р. Н.-Г.-е
О. Двекел*